

VELKÉ POPOVICE

Letecký pohled na Velké Popovice a část přilehlých osad, rok 2020

Pohled na oltář, kazatelnu a interiér kostela

ních občanů navrátili dva zvony s názvem Velkopopovický Sv. Václav a Vladimír, které doplnily stávající umíráček a zvon s reliéfem Panny Marie. Chloubou kostela jsou varhany, vyrobené roku 1897 v dílně Gebrüder Rieder a rekonstruované v roce 2007. Před kostelem stojí pískovcová socha sv. Jana Nepomuckého z roku 1831. Hluboko do historie sahá i vznik popovické školy, první zmínka o ní je již v roce 1675.

Krajina a okolní příroda

Území obce Velké Popovice je možné téměř přesně rozdělit na polovinu mezi zemědělskou (789,38 ha) a nezemědělskou půdu (772,63 ha). Zemědělskou část přitom tvoří z většiny orná půda (500,36 ha), zbytek pak zahrady (112,56 ha), ovocné sady (11,52 ha) a trvalý travní porost (164,94 ha). Nezemědělská půda je složena z velké části z lesních pozemků (597,07 ha), další prostor zabírají vodní plochy (15,42 ha), zastavěné plochy a nádvoří (40,15 ha) a ostatní plochy (119,99 ha). Převážná část území obce Velké Popovice se nachází v Přírodním parku Velkopopovicko, který je součástí geografického celku Benešovské pahorkatiny, oblíbeného cíle milovníků přírody. Jedná se převážně o kopcovitý

terén, pro který jsou typické dubové lesy a remízky s žulovými balvany, kamenitá a členitá krajina s mnoha rybníky. Tato oblast rozkládající se na 22 km² byla vyhlášena přírodním parkem v roce 1993. Krajinný ráz je vysoce ceněn pro svoji zachovalost a jedinečnost. Vyskytují se zde chráněné druhy rostlin i zvířat a zdravé staré vzrostlé stromy. Byla zde zachována také původní přírodní symbióza rostlinných i živočišných druhů. Územím Velkopopovicka protéká Mokřanský a Křivoveský potok, s množstvím drobných přítoků a vodních ploch. Nachází se zde rybníky a rybníčky (Kovářský, Klášterní, Farský, U Zahradničků, Hůrka, V Habří, Veselák, Chaloupecký), v okolních lesích najdeme množství studánek a pramenů (Bartoška, Pod Babinkami, Pavlova, Klenov, Pod Balvany, U Potoka, Karolína, Bartoška II. a Vladimírka). Mokřanský potok se vlévá do Sázavy v obci Nespeky.

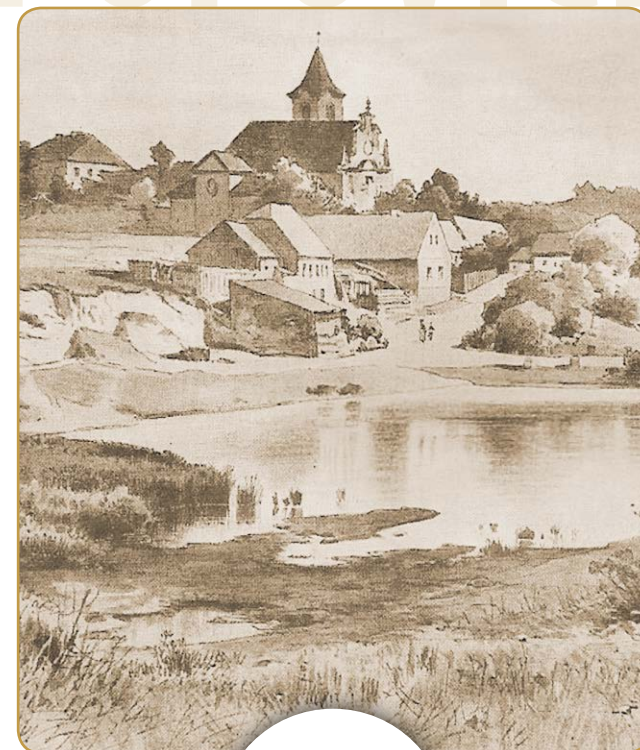
Kostel Panny Marie Sněžné se nachází vedle základní školy, která byla založena v roce 1675.

Text: MUDr. Václava Zimová; Foto: Karolína Oliveriusová, Martin Nikodym, CBS nakladatelství; Grafika: Petra Jirkovská; Vyrobitel obce Velké Popovice v roce 2021.

Infocentrum Velké Popovice: Masarykova 38, 251 69 Velké Popovice,
T: 734 446 450, E: infovelkepopovice@gmail.com, www.velkepopovice.info

Po stopách historie až po současnost

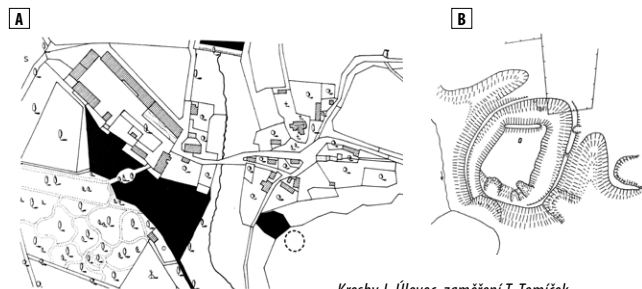
Začátek historie obce Velké Popovice

Za sokolovnou je vrch Daleška, tam začal život naší obce. Keltové, kteří zde žili již před Kristem, toto osídlení opustili. Slované přišli ~500 let po Kristu, jejich opida použili a v jejich způsobu života pokračovali. Po roku 1000 se rozšířili do okolí. Tím vznikla obec Adamovice. Stavení – dřevěné sruby s doškovou (slaměnou) střechou – sahala až k dnešnímu novému hřbitovu u Brtnice.

Jan Vinš: Historie Velkých Popovic a stručně Říčan; 1998

Adamovy Popovice, 1. pol. 14. století

Velké Popovice byly nazývané v minulosti rovněž Adamovice či Adamovy Popovice, a v 18. století dokonce Duchovní Popovice. Nejstarší dochovanou budovou je kostel Panny Marie Sněžné. Byl postaven mezi lety 1280 – 1300, případně v první polovině 14. století. Byl jednolodní s mírně obdélnou zvonici v jižním koutu mezi lodí a presbytářem. Kostel byl postaven ze středně velkých kamenných kvádrů spojených vápennou maltou a překrytých vápennou omítkou. První písemná zmínka o Velkých Popovicích je z roku 1332, kdy je držel Mikuláš Rost, mezi lety 1358 – 1379 je tu připomínán Otík z Popovic. Za Karla IV. arcibiskup Arnošt z Pardubic uvádí v diecézi Říčany ~1350 obce farní (s kostelem) Adamovice, a také již Popovice. Později roku 1380 se stal majitelem Jimram z Říčan. Poté jsou za držitele Popovic považováni: Jan ze Zruče, Jan Záhora ze Záhorkovic, Jan Midreta, Mikuláš Počátek, část vsi vlastnil Jan z Popovic.

Kresby J. Úlovec, zaměření T. Tomíček
a J. Úlovec, Encyklopedie Českých tvrzí, III. díl

Velké Popovice (Praha-východ):

A Výřez z katastrální mapy vsi z r. 1841. Starší tvrz leží nad rybníkem při jižním okraji vsi, mladší snad stávala při jihovýchodním okraji poplužního dvora. **B** Náčrt tvrzíště. Stav r. 1985

Popovická tvrz, 14. – 15. století

Starší popovická tvrz vznikla zřejmě před polovinou 14. století, první zmínka o ní pochází z roku 1417. Byla založena při jižním okraji vsi, na úbočí vrchu Daleška. Jeho západní část spadá ke vsi a končí malým rybníkem (dnes Farský). Zde, ve svahu, se dochovalo čtverhranné tvrzíště s největšími rozměry 30 x 25 m, obklopené ze čtyř stran příkopem širokým až 15 m, doplněným na jihu dosud dochovaným vnějším valem. Příkopem byla původně zřejmě vedena přístupová cesta, začínající při jihozápadním okraji opevnění, hluboko pod úroveň jádra tvrzíště a po obejití areálu vystoupavší k jihozápadnímu konci jádra. To je dnes ploché, mírně klesající k západu, beze stop původní zástavby, pouze při jeho jihovýchodním okraji se dochoval zbytek původního ohrazení v podobě valovitého útvaru. Stáří tvrzíště poškozeného zvláště při západním

Velké Popovice; dílo Čechy, díl XI., Rakovnicko, Slánsko a Středočeské Meziříčí z roku 1903; ilustrace Karel Liebscher

boku těžbou zeminy, není dosud známo (J. Úlovec a kol., Encyklopedie českých tvrzí III. díl S-Ž, Argo 2005). V roce 1420 táboritě oblehli a dobyli tvrz na Dalešce. Husité dobyli Popovice mezi 17. – 24. 11. 1420, ale dvůr se zachoval. (Str. 365, Kronika VP I. díl, bez udání původního zdroje.)

Konfiskace, 1. pol. 16. století

Jako další majitelé celé nebo části vsi se připomínají Anna z Lomnice a Jan Hájek z Popovic. Obec s hospodářským dvorem šla z ruky do ruky. Majitelem se stalo nakonec Nové Město pražské, ale přišlo o vlastnictví konfiskací, po účasti v povstání proti Ferdinandovi roku 1547.

Nová tvrz, 2. pol. 16. století

Roku 1548 kupuje Popovice Jiří Krejřtan z Krejřtanu, kterému je přisuzováno vybudování nové tvrze, jako součásti poplužního dvora. Její podobu neznáme, snad to bývala budova při břehu klášterního rybníka, při jihovýchodním okraji dvora. Budova zanikla během adaptace dvora a pivovaru. Dalšími majiteli byli Hyzrlové z Chodů. Jindřich Hyzrl rytíř z Chodů je prodal roku 1597 Markétě Mošauerové z Harasova a na Dobřejovicích, čímž se staly součástí dobřejovického panství.

Duchovní správa, 17. – 18. století

Během třicetileté války, zvláště roku 1634, byli vesnice, statek a kostel velmi zpuštěny. V roce 1641 koupila Popovice pro svůj seminář králov-

Kolorovaná prvorepubliková fotografie centra obce Velké Popovice z jihovýchodu

ská kanonie premonstrátů na Strahově, která po třiceti letech duchovní správy kostela prodala Popovice benediktinskému klášteru u kostela sv. Mikuláše na Starém Městě pražském. Od roku 1727 zaměstnával staroměstský opat Anselm Vlach na stavbě kostela sv. Mikuláše Kiliána Ignáce Diezenhoffer, který přestavěl i velkopopovický pivovar a zřejmě v roce 1733 zbudoval západní štít kostela. Později byly Velké Popovice vydraženy c. k. majorem Bedřichem svobodným pánem ze Schmiedburgu. Samostatná farnost byla obnovena v roce 1792.

Poslední majitelé, 19. století

Roku 1804 prodal majitel Velké Popovice Marii Anně Hartmannové, která o pět let později nechala postavit farní budovu. Vincenc Hartmann nechal v letech 1836–1837 vystavět na hřbitově rodinnou hrobku. Velké Popovice byly prodány v roce 1842 Ervinu hraběti Nostitz Rheineckovi. Kostel byl nově posvěcen roku 1852 po opravě chrámu, rozšíření kůru a postavení nových varhan. Posledními majiteli a držiteli patronátního práva se stali roku 1870 Ringhofferové.

Pivovar firmy F. Ringhoffer ve Velkých Popovicích, založeno 1874

Obec Velké Popovice, současnost

Obec Velké Popovice se nachází ve Středočeském kraji v okrese Praha-východ. Leží 24 km jihovýchodně od Prahy a 8 km jižně od Říčan. Rozloha činí 15,62 km² a sdružuje přilehlé části Brtnice, Dub, Dubiny, Krámský, Klenové, Křivá Ves, Lojovice, Mokřany a Řepčice. Žije zde přibližně 3000 obyvatel. Jižním okrajem zasahuje obec do Přírodního parku Velkopopovicko. Jedná se o jednu z nejpůvodnějších krajin východního okraje Prahy. Jeho územím prochází naučná stezka „Krajinou barona Ringhoffer“. Je součástí dobrovolného svazku obcí Ladův kraj, který byl založen v roce 2000. Kraj je protkaný naučnými a cyklistickými stezkami a nabízí mnoho společenských a kulturních akcí.

Kostel Panny Marie Sněžné

Dominantou Velkých Popovic je již postaletí kostel Panny Marie Sněžné. Byl postaven na přelomu 13. a 14. století a svou barokní podobu získal v roce 1690 za správy řádu Benediktýnů. V roce 1897 byla loď kostela prodloužena. Hlavní oltář pochází z roku 1861 a je v novorománském stylu. V roce 2002 byl při rekonstrukci omítek objeven zazděný portál. Do dnešní podoby se zachovala severní zeď, jižní část s portálem a přízemní věže. V roce 2019 se do kostela iniciativou míst-